

MEMORIE HOUDENDE INCIDENT VOOR VOEGING EX ARTIKEL 217 RV

Gerechtshof Den Haag, sector civiel recht, hierna het **"Gerechtshof"**

Rolnummer: 200.302.332/01

Roldatum: 4 oktober 2022

Stichting Milieu en Mens ("M&M")
interveniënte

advocaat: mr dr. D.J.B. Bosscher

in de procedure van

Royal Dutch Shell plc ("Shell")

appellante

contra

1. **Vereniging Milieudefensie;**
2. **Stichting Greenpeace Nederland;**
3. **Stichting ter bevordering van de Fossiel-vrij beweging;**
4. **Landelijke vereniging tot behoud van de Waddenzee;**
5. **Stichting Both ENDS;**
6. **Vereniging Jongeren Milieu Actief,**

Hierna gezamenlijk: **"Milieudefensie c.s."**

geïntimeerden

Advocaat: mr R.H.J. Cox

M&M doet eerbiedig voor incident van voeging het volgende zeggen:

Inleiding

1. Het gaat goed met het milieu, althans met de rechtszaken van de milieubeweging in de afgelopen vijf jaar. Met het arrest¹ van de Hoge Raad van 20 december 2019 in de zaak tussen stichting Urgenda en de Staat der Nederlanden heeft de milieubeweging een uitspraak waarmee zij de Staat aan klimaatverdragen kan houden. Met het vonnis² (“**Vonnis**”) van de rechtbank Den Haag van 4 mei 2021 tussen Milieudefensie c.s. en Shell heeft zij een eerste uitspraak waarmee één van de zes grootste staats-onafhankelijke oliemaatschappijen ter wereld direct wordt aangesproken op het verzaken van haar verplichtingen ten aanzien van het klimaat.
2. Met het Vonnis in de hand geeft de milieubeweging gas. Op 13 januari 2022 heeft Milieudefensie 29 van de grootste Nederlandse ondernemingen aangeschreven³ die haars inziens een bijdrage leveren aan een gevaarlijke verandering van het klimaat voor de samenleving. De ondernemingen moeten van beleid veranderen, aldus Milieudefensie. Zelf noemt Milieudefensie het een ‘uitnodiging’ (**Productie #1**), maar het is een verkapte aankondiging dat buiten en in rechte de druk wordt opgevoerd. De rechtszaak tegen Shell is de eerste, maar zeker niet de laatste.
3. Milieudefensie is nog een versnelling hoger gegaan; op 26 september 2022 heeft zij alle accountantskantoren van deze 29 vervuilende ondernemingen aangeschreven om de jaarverslaggeving aan te passen aan de wensen van Milieudefensie ten aanzien van klimaatrisico’s.⁴
4. Dat lijkt winst voor onze samenleving. Wie kan er nu tegen zijn dat de vervuilers worden aangesproken, te beginnen in Nederland?
5. Het Vonnis roept echter ook vragen op. Kunnen Nederlandse burgers en bedrijven nog wel voldoende, en ook betaalbare, energie krijgen als de wil van Milieudefensie c.s. wet is geworden? Is het milieubeleid een zaak van allemaal, of exclusief van de milieubeweging, of heeft de milieubeweging daarin bijzondere rechten? Wie zorgt dan voor evenwichtig beleid waarbij ook aan de primaire behoeftes van de bijna 18 miljoen tellende bevolking van Nederland recht wordt gedaan? En, waar het in deze zaak ook om draait: Is het aan de rechter om de milieudoelen die geschreven zijn voor de Staat op verzoek van de ene private partij op te leggen aan een andere private partij, en mogelijk de hele samenleving?
6. De oorlog in Oekraïne laat eens te meer zien dat de afhankelijkheid van fossiele brandstoffen nog lang niet voorbij is, ook niet in Nederland. Wij kunnen niet voorzien in onze elektriciteitsbehoefte met alleen wind- en zonne-energie, en al helemaal niet zonder kernenergie. (Al dan niet) tijdelijk gebruik van vervuilende kolencentrales moet zelfs worden geaccepteerd om überhaupt in onze behoefte te kunnen voorzien. In Nederland is er bij lange na nog geen infrastructuur waardoor bijvoorbeeld de warmtevoorziening en verkeer van burgers geheel elektrisch kan plaatsvinden, laat staan dat die elektriciteit klimaatneutraal kan worden opgewekt. Als gebruik van energie uit fossiele bronnen wordt afgeknepen, zal dat leiden tot mogelijk oncontroleerbare prijsstijgingen, dan wel tot energie uitval.
7. Milieudefensie c.s. hebben o.a. het recht ons te waarschuwen voor de naar hun mening gevaarlijke klimaatverandering en daarvoor hun ideeën aan te dragen om dat tegen te gaan, maar hebben géén bijzonder mandaat van de Nederlandse samenleving het door hun voorgestane milieubeleid op te leggen aan Nederland. Milieudefensie c.s. vertegenwoordigen niet het volk, maar hun achterban. In een democratie bepaalt het volk wat hij wil middels zijn wetgever. De wetgever geeft opdrachten aan de uitvoerende macht. Daaruit volgt dat Milieudefensie c.s. géén bijzondere voorrechten

¹ ECLI:NL:HR:2019:2006

² ECLI:NL:RBDHA:2021:5337

³ <https://milieudefensie.nl/actueel/brief-klimaatplan-grote-vervuilers>

⁴ <https://milieudefensie.nl/actueel/onze-brief-aan-accountants-ook-jullie-hebben-een-verantwoordelijkheid-in-het-voorkomen-van-gevaarlijke-klimaatverandering>

hebben feitelijk het milieubeleid in Nederland te (doen) bepalen.

8. Op dit moment lijkt de politiek vleugellam met een versplinterde Tweede Kamer, een kabinet met een broze basis, en een Eerste Kamer waar het kabinet ook nog eens géén meerderheid heeft. Misschien is de rechterlijke macht daarom gevoelig(er) voor de druk vanuit de milieubeweging actie te ondernemen. Hoe begrijpelijk ook, dat mag géén reden zijn voor de rechter om zich een regelgevende taak aan te meten.

Waarom het arrest in Urgenda niet verkeerd is, maar het Vonnis in Milieudefensie c.s./Shell wel.

9. Shell heeft om alleszins begrijpelijke redenen en terecht hoger beroep ingesteld tegen het Vonnis in Milieudefensie c.s./Shell omdat het Shell beperkingen oplegt die haar concurrenten niet, of nog niet hebben. De kern van Shells redenering is dat er géén geschreven recht is waar Shell zich niet aan heeft gehouden, en de rechter dat ook niet kan vinden in de ongeschreven zorgvuldigheidsnormen die Shell zou hebben overtreden, zoals de rechtbank Den Haag wel oordeelde.
10. In de principiële procedure tussen Stichting Urgenda en de Nederlandse Staat bevestigde de Hoge Raad het eerdere oordeel van het gerechtshof Den Haag in zijn arrest⁵ van 9 oktober 2018 dat de Staat geschreven recht schendt, om precies te zijn de artikelen 2 en 8 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens waar de Staat aan gebonden is, door niet de maatregelen te nemen voor de bescherming tegen de gevaren van klimaatverandering. Het is echter de Staat die bepaalt welke maatregelen moeten worden genomen. De Hoge Raad zegt hierover (in r.o. 6.3.2):

‘...[In] het Nederlandse staatsbestel [komt] de besluitvorming over reductie van de uitstoot van broeikasgassen toe aan de regering en het parlement. Zij hebben een grote mate van vrijheid om de daarvoor vereiste politieke afwegingen te maken. Het is aan de rechter om te beoordelen of de regering en het parlement bij het gebruik van die vrijheid zijn gebleven binnen de grenzen van het recht, waaraan zij zijn gebonden.’ [nadruk advocaat]

Consequentie hiervan is dat het aan de Staat is te bepalen welke personen en bedrijven welke reductiedoelstellingen wanneer moeten behalen.

11. Het argument van Milieudefensie c.s. in de zaak tegen Shell is dat er sprake is van zogenaamde indirecte horizontale werking van artikelen 2 en 8 van het Europees Verdrag van de Rechten van de Mens. Deze rechten kleuren ook in ‘hetgeen volgens ongeschreven recht in het maatschappelijk verkeer betaamt’, ofwel de norm van zorgvuldig handelen die is vastgelegd in artikel 162 van boek 6 van het Burgerlijk Wetboek, de in de loop der jaren zo belangrijk geworden open norm in de onrechtmatige daad. De rechtbank gaat in het Vonnis mee met die argumentatie, en kent de vorderingen van Milieudefensie toe om Shell specifieke reductieverplichtingen op te leggen. De rechtbank overwoog in 4.1.3 Vonnis:

“Het beoordelen of RDS de gestelde rechtsplicht heeft en het beslissen op de daarop gegronde vorderingen is bij uitstek de taak van de rechter. In de hierna volgende beoordeling vult de rechtbank de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm van het toepasselijke artikel 6:162 BW in aan de hand van de relevante feiten en omstandigheden, de best beschikbare wetenschap over (de aanpak van) gevaarlijke klimaatverandering en de breed gedragen internationale consensus dat mensenrechten bescherming bieden tegen de gevolgen van gevaarlijke klimaatverandering en dat bedrijven mensenrechten moeten respecteren.”

12. De rechtbank overwoog eveneens in 4.4.1 Vonnis:

⁵ ECLI:NL:GHDHA:2018:2591

“Bij de invulling van de ongeschreven zorgvuldigheidsnorm komt het aan op een beoordeling van alle omstandigheden van het geval.”

Maar de feiten en omstandigheden die de rechtbank relevant vond voor de vaststelling door de rechtbank van het bestaan van een ongeschreven zorgvuldigheidsnorm, zijn generiek; zij gelden niet specifiek voor Shell, maar zijn voor alle bedrijven⁶ en ingezetenen in Nederland (en daarbuiten) dezelfde. Toch wordt vanwege het Vonnis alleen Shell hier nu aan gehouden.

13. Zelfs al zou Milieudefensie c.s. Shell onzorgvuldig handelen kunnen verwijten – waar juridisch ook veel tegen in te brengen is - kan de rechter Shell niet specifieke reductieverplichtingen opleggen. Dan bepaalt de rechter namelijk wat aan de Staat is volgens het arrest in de procedure tussen stichting Urgenda en de Staat.
14. Omdat de relevante feiten en omstandigheden voor het bestaan van de geschonden ongeschreven zorgvuldigheidsnorm voor alle bedrijven hetzelfde zijn, heeft de rechtbank met het Vonnis tegen Shell een norm bepaald waar Milieudefensie c.s. vroeg of laat alle bedrijven aan gaan en kunnen houden. De relevante omstandigheden bij het bepalen van de zorgvuldigheidsnorm gelden immers niet slechts voor Shell maar zijn generiek. Daarmee heeft de rechtbank een reductieverplichting bepaald waarvan de Hoge Raad in het Urgenda-arrest juist uitdrukkelijk had bepaald dat die bepaling is voorbehouden aan de wetgever. Waar de rechter in het Urgenda-arrest wéét waar zijn beperkingen liggen, ‘vergeet’ de rechtbank die grenzen in het Vonnis tussen Milieudefensie c.s. en Shell. De rechter mag op basis van een ongeschreven onzorgvuldigheidsnorm niet verder gaan dan het geschreven recht met specifieke bij vergunningen en wetgeving bepaalde uitstootnormen toestaat.
15. In hoger beroep zou het Gerechtshof de vorderingen van Milieudefensie c.s. dan ook alsnog moeten afwijzen omdat de rechter deze niet kan opleggen volgens onze hoogste rechter.

Milieu en Mens en het Vonnis in de zaak Shell en Milieudefensie c.s.

16. Het is niet aan M&M Shell te helpen voor haar eigen belang op te komen. Het is wel aan M&M het Vonnis onderuit te halen omdat het de daarbij niet betrokken Nederlandse burger en bedrijfsleven schaadt waarvan M&M zich belangen aantrekt.
17. M&M trekt zich het te bepalen en te voeren klimaatbeleid aan als haar zorg. Belangrijk vindt zij daarbij dat er een energiebeleid tot stand komt dat draagvlak heeft in de samenleving waarbij alle Nederlandse huishoudens hun energie kunnen blijven betalen. Met zorg kijkt M&M naar de huidige ontwikkelingen in Oekraïne en de diensgevolge afgekondigde sancties die zich goeddeels buiten Nederlandse invloedssferen afspelen. Zorgwekkend is ook het door middel van zogenaamde ‘klimaattafels’ totstandgekomen klimaatbeleid, waaraan eigenlijk alleen lobbyclubs en belangenverenigingen plaats hebben genomen, en, waar het in dit appèl om gaat, dit Vonnis van de rechtbank Den Haag. De gewone Nederlander is hier niet in gekend, ook niet indirect door middel van de wetgevende macht.
18. Gelet op onze staatsinrichting overeenkomstig de leer die ten grondslag ligt aan de Trias Politica, is dat waar het klimaatbeleid gestalte moet krijgen en in elk geval niet door middel van juridische procedures tegen een enkele uitstotende partij, in casu Shell. Het te bepalen klimaatbeleid zal immers vooral en in de eerste plaats grote gevolgen hebben voor de inwoners, belastingbetalers en energieconsumenten van Nederland, de gewone Nederlander en de niet bij de procedure betrokken

⁶ r.o. 4.1.3 van het Vonnis

ondernemingen, met name MKB-bedrijven.

19. M&M, geïnitieerd door het al jarenlang bestaande Stichting Luister, dat platform biedt aan niet altijd gehoorde democratisch geluiden, streeft in het bijzonder naar een beleid dat op democratische basis tot stand is gekomen met maximaal evenwicht tussen milieu en mens. Zij geeft invulling aan haar bestaan door middel van informatie-uitwisseling via haar website en debat via door haar gehanteerde social en andere mediakanalen, brainstormsessies onder experts, deelname aan- en organisatie van symposia en andere vormen van democratisch debat, met het besef dat ook daarmee de gewone Nederlander niet in het beleid wordt gekend. Wel wordt daarmee bevorderd dat de gevolgen van het klimaatbeleid voor de gewone Nederlander al vroeg betrokken wordt in de zoektocht naar een evenwichtig klimaatbeleid waar betaalbare energie niet onderdoet voor het belang van het milieu. M&M hanteert daarbij als criterium dat betaalbare, betrouwbare energie essentieel is voor welvaart omdat alleen dan de mens in staat is zorg te hebben voor het milieu, dus een klimaatbeleid dat rekening houdt met milieu en mens.
20. Net als Milieudefensie c.s. in deze appèlprocedure waarin M&M zich wenst te voegen, kwalificeert M&M als procespartij omdat zij een rechtspersoon is met een ideële doelstelling in de zin van artikel 3:305a lid 6 BW. M&M zal tot niets anders concluderen dan de niet-ontvankelijkheid voor de vorderingen van Milieudefensie c.s., althans tot afwijzing van hun vorderingen in eerste aanleg door het Gerechtshof.
21. M&M heeft geprobeerd met Milieudefensie in contact te komen voor overleg. De voorwaarde was wel dat Milieudefensie zou toezeggen dat zij hangende deze procedure het Vonnis niet ten uitvoer zou gaan leggen. Milieudefensie heeft daarop gereageerd met een uitnodiging voor een gesprek zonder zich uit te spreken over de voorwaarde. Daarop heeft M&M herhaald dat Milieudefensie zich moet uitspreken over de voorwaarde, op welk punt partijen niet tot overeenstemming zijn gekomen. Daarmee heeft M&M voldaan aan het vereiste dat artikel 3:305a lid 3 sub c BW stelt voor ontvankelijkheid.⁷ Ook aan de vereisten van artikel 3:305a lid 3 sub a en b BW, de afwezigheid van winstoogmerk en voldoende band met de Nederlandse rechtssfeer van M&M, wordt in deze zaak voldaan.

Het belang van M&M als bedoeld in artikel 3:303 BW bij deelname in de appèlprocedure tussen Milieudefensie c.s. en Shell

22. De Toelichting Meijers bij artikel 3:303 BW bevat het volgende:

‘In het algemeen mag voldoende belang voor de eiser worden verondersteld. Slechts bij uitzondering zal de eiser moeten bewijzen, dat hij voldoende belang heeft. Tot die uitzonderingen behoort de rechtsvordering tot verklaring van recht en die als bedoeld in artikel 1 lid 2. Ook voor het tegenwoordige recht zal men dat moeten aannemen. Er is geen reden waarom het in het ontwerp anders zou moeten zijn.

Een rechtsvordering kan nodeloos worden ingesteld, omdat de eiser op het tijdstip der instelling een even afdoend eenvoudiger middel om zijn recht te verwezenlijken ten dienste stond, b.v. het aannemen van een hem aangeboden betaling. Het kan dan zijn, dat dit andere middel hem in de loop der procedure ontvalt. Alsdan zal de eis voor toewijzing vatbaar zijn, echter zal de eiser in de

⁷ Rechtbank Den Haag 27 december 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:15380, r.o. 4.11; Rechtbank Rotterdam 21 juni 2017, ECLI:NL:RBROT:2017:4800, r.o. 6.9; Rechtbank Den Haag 24 maart 2017, ECLI:NL:RBDHA:2017:2809 (Stichting We Gaan Ze Halen), r.o. 4.4; Rechtbank Midden-Nederland 1 februari 2017, ECLI:NL:RBMNE:2017:303, r.o. 4.4. Vgl. Rechtbank Oost Brabant 18 september 2017, ECLI:NL:ROBR:2017:4912, r.o. 4.5, waaruit volgt dat een enkele sommatie onvoldoende is

kosten der procedure worden veroordeeld, daar deze kosten nodeloos zijn gemaakt; men vergelijke artikel 56W.v.B.Rv. en H.R. 7 April 1927, N.J. 1927 p. 1215 (verzuim op andere wijze een executoriale titel te verkrijgen) en 15 October 1941, N.J. 1942 no. 191.'

23. Het belang van M&M is groot. M&M streeft een klimaatbeleid dat voldoende rekening houdt met de consequenties daarvan voor de Nederlandse samenleving en haar inwoners. M&M ziet die ambitie doorkruist door het Vonnis, zoals hierna bij nrs. 26- en 37 wordt toegelicht. M&M heeft dan ook net zoveel bestaansrecht als belang om zich te roeren in deze procedure. Haar belang bij deze procedure is niet kleiner (of groter) dat van Milieudefensie c.s..

Het belang van M&M bij het Vonnis

24. Het Vonnis heeft al voordat het in kracht van gewijsde is gegaan, een grote betekenis gekregen doordat Milieudefensie c.s. daaraan nu al een norm ontleent voor alle vermeende grotere uitstoters van CO₂ in Nederland, zoals al genoemd hiervoor bij 2. In de daar bedoelde brief wordt door Milieudefensie van alle aangeschreven partijen een klimaatplan verwacht waarmee zij ieder met al hun (buitenlandse) moeder- en dochterondernemingen hun (scope 1, 2 en 3) uitstoot met minimaal 45% verminderen ten opzichte van 2019.
25. Zonder dat het eventuele afwijzende resultaat van deze appèlprocedure wordt afgewacht, wordt dus een sterk normatieve betekenis gegeven aan het Vonnis. Milieudefensie dwingt haar vorderingen af jegens eenieder, ook al zijn die geen partij geweest bij en hebben zij zich niet kunnen verweren in de procedure in eerste aanleg.
26. Daarmee ontstaat dus een maatschappelijk precedent dat zijn weerga niet kent. Zonder dat de aangeschreven (en niet aangeschreven) ondernemingen partij zijn bij deze procedure, wordt het Vonnis ook voor hen als maatgevend gepresenteerd. Het Vonnis wordt aan ondernemingen opgelegd waarover de rechter zich niet heeft uitgesproken. Het is immers Milieudefensie willekeurig ondernemingen uitkiest. Onder die ondernemingen bevinden zich ook tal van ondernemingen waarvan de eigen uitstoot nogal klein is en waarvan de scope 2 en 3 uitstoot niet realistisch kan worden nagegaan, zoals bijvoorbeeld financiële instellingen.
27. Het kan niet anders, dan dat het Vonnis direct, of indirect invloed heeft op de prijzen van producten en diensten van burgers en bedrijven, al dan niet door extra eisen die aan burgers en bedrijven worden gesteld. Als bedrijven (net als bij Shell en dat doorwerkend naar haar consumenten) met hogere eisen en daarmee hogere kosten worden geconfronteerd, werkt dat kostenverhogend door naar de klanten van die bedrijven. Dat zijn uiteindelijk dus ook de gewone burgers in Nederland.
28. Als bijvoorbeeld een bank instemt met die hogere eisen, zal die bank hogere eisen stellen aan haar klanten. Dat zal onvermijdelijk leiden tot rente opslagen voor CO₂-uitstoot en eisen zoals de aanschaf van warmtepompen, extra isolatie, de aanschaf van zonnepanelen, en het betalen van kosten voor CO₂-uitstoot.
29. Burgers en bedrijven krijgen vrijwel altijd de hogere kosten doorberekend van bedrijven waarvan ze direct of indirect (via een ander bedrijf) producten of diensten afnemen. Bedrijven zullen winst moeten maken om hun voortbestaan te verzekeren. Het noodzakelijke gevolg daarvan is dat die kosten direct of indirect worden doorberekend.
30. Aangezien M&M zich het belang aantrekt van energiezekerheid en betaalbare energie voor

Nederlandse burgers heeft zij dus belang bij vernietiging van het Vonnis, althans de afwijzingen van de vorderingen van Milieudefensie c.s..

Belang voor voeging door M&M ex artikel 217 Rv

31. Shell heeft in eerste aanleg, en ook weer in hoger beroep, betoogd dat toewijzing van de vorderingen van Milieudefensie slechts haar concurrenten in de kaart speelt. M&M volgt hier echter de rechtbank die al in 4.4.50 Vonnis oordeelde dat:

‘andere scenario’s, waarin ook andere olie- en gasbedrijven hun investeringen in olie- en gas beperken, vrijwillig, gedwongen of omdat aandeelhouders zich terugtrekken, of vanwege het beschikbaar komen van wereldwijde duurzame methodes van energieopwekking, in het streven om aan de doelstellingen van het Akkoord van Parijs te voldoen.’

32. De strekking van het Vonnis gaat dan ook veel verder dan alleen Shell, zoals Milieudefensie aangeeft in haar publicatie *‘How we defeated Shell’* (5.2.3 op p. 58), zie **Productie #2**:

‘The Court made very clear that, while its ruling is directed at Shell, the company is not being singled out: The judge underlined that the ruling means that each (large) emitter bears responsibility for proportionally bringing down the amount of greenhouse gases they emit. The Court dismissed Shell’s defence that an order against it would lead to unfair competition and a disruption of the level playing field on the oil and gas market, saying that other companies will also have to make a contribution to curbing emissions, including through the necessary reduction of worldwide oil and gas extraction.

Thus, the wider impact of the ‘Shell ruling’ should prompt all major emitters of the greenhouse gases that contribute to dangerous climate change to take more and faster meaningful steps to cut their emissions.’

33. M&M is bekend met de jurisprudentie van de Hoge Raad waarin, kort gezegd, is uitgemaakt dat louter precedentwerking onvoldoende belang geeft voor voeging. In deze zaak heeft het Vonnis niet het effect van een jurisprudentieel precedent voor een toekomstige rechtszaak tussen M&M en een andere partij, althans van een gezichtspunt daarin. Dit Vonnis, wanneer bekrachtigd in appel, leidt tot normen die jegens eenieder worden afgedwongen. Toewijzing van de vorderingen zal vroeg of laat het energieaanbod bepalen en daarmee de prijzen voor de Nederlandse burgers.
34. Daarmee ondervindt de Nederlandse samenleving, waarvan in dit opzicht wel de belangen worden behartigd door M&M, nadelige gevolgen van een in deze appèlprocedure eventueel bekrachtigd Vonnis. Daarmee is ruimschoots voldaan aan de criteria die de Hoge Raad voor voeging heeft bepaald (HR 24 februari 2017, ECLI:NL:HR:2017:306, NJ 2017/125, HR 14 maart 2008, ECLI:NL:HR:2008: BC6692, NJ 2008/168; HR 6 september 2013, ECLI:NL:HR:2013:BY5241, NJ 2014/58). Onder nadelige gevolgen verstaat de Hoge Raad de feitelijke of juridische gevolgen van de toe- of afwijzing van de vordering of het gezag van gewijsde dat de in de procedure gegeven eindbeslissingen kunnen hebben voor degene die voeging vordert (zie bijvoorbeeld HR 11 september 2015, ECLI:NL:HR:2015:2534; HR 15 november 2019, ECLI:NL:HR:2019:1787, NJ 2019/451).
35. De goede procesorde moet nooit worden geschaad, althans niet meer dan in verhouding tot het belang dat door de voeging wordt gediend. Ook daarvoor heeft M&M oog; zij heeft zowel voor de omvang van de processtukken als voor de periode die het opstellen daarvan neemt, goed vertrouwen dat die zodanig zullen zijn dat zij deze appèlprocedure niet nodeloos zullen compliceren.

Het belang van M&M bij deelname aan de appèlprocedure

36. Tegelijkertijd geldt dat M&M reeds kennis heeft genomen van enkele gedingstukken. Bestudering daarvan wijst uit dat M&M andere accenten wenst te leggen dan Shell en, binnen de grenzen van de rechtsstrijd, haar eigen argumentatie wenst te voeren.
37. Een procedure zonder M&M als gevoegde procespartij zal een procedure zijn tussen enkele private partijen. Het processuele debat zal - gelet op het beginsel van lijdelijkheid - beperkt zijn tot dat wat de procespartijen naar voren brengen, ook al heeft de uitkomst grote gevolgen voor de Nederlandse samenleving. Het is immers Milieudefensie die een absolute werking aan het Vonnis toekent en op basis van dit Vonnis andere ondernemingen en vroeg of laat eenieder aanspreekt.
38. Bovendien, en dat zal M&M later uitwerken, zullen de normen die uit het Vonnis voortvloeien ook leiden tot een beperking van en daarmee een inbreuk op het eigendomsrecht van Nederlandse burgers. Artikel 1 van het Eerste Protocol van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens beschermt het recht op het ongestoorde gebruik van het eigendom. Deze, nota bene, geschreven norm geeft óók invulling aan de in het maatschappelijke verkeer in acht te nemen zorgvuldigheid waaraan artikel 6:162 BW refereert en is door de rechtbank genegeerd. Het is niet zonder meer in te zien hoe de geschreven norm uit het verdrag kan worden gepasseerd door een ongeschreven norm van Nederlands recht.
39. Het Vonnis weegt nergens het belang van burgers en bedrijven bij de bepaling van het bestaan van een verplichting tot reductie van CO₂ uitstoot zoals het Vonnis opdraagt. Met voeging wenst M&M, voor zover dat in haar macht ligt, de gevolgen van het Vonnis voor de Nederlandse samenleving te mitigeren.

MET CONCLUSIE

dat het uw Gerechtshof moge behagen, voor zover mogelijk bij voorraad,:

- I. te bevelen dat Milieudefensie c.s. en Shell M&M voorzien van hun processtukken in de eerste aanleg en het hoger beroep tot op heden;
- II. M&M toe te staan zich te voegen aan de zijde van Shell in deze appèlprocedure,

met veroordeling van de eventuele opposanten tegen deze voeging in de kosten van dit incident.

Halfweg, 3 oktober 2022, advocaat

A handwritten signature in black ink, consisting of several loops and a long horizontal stroke at the end.

PRODUCTIES

1. Brief van Milieudefensie aan 29 ondernemingen d.d. 13 januari 2022;
2. Publicatie Milieudefensie 'How we defeated Shell'.